

A GYILKOS-TÓ

Erdély keleti peremvidékén, a Székelyföldön, a Keleti-Kárpátok hegyei között, 983 m magasan fekszik a **Gyilkos-tó**. Az L alakban kb. 1 km hosszú, átlagosan 150 m szélességű tó mélyzöld vizéből fenyőtörzsek csonkjai meredeznek az ég felé. A komornevű tó vizében 1300-1500 m magas mészkőcsúcsok – mint a Nagy-és a Kis-Cohárd vagy a Gyilkos-havas – tükröződnek. Ez utóbbi, a Gyilkos-havas lejtőjének omlása zárta el 1837-ben egy patak útját, és az omlás gátja mögött duzzadt fel a hegyről elnevezett tó vize. A tóból kiálló fatörzsek az egykori völgytalpon zöldellő erdők elkorhadott maradványai.

Mielőtt számba vennénk a tó kialakulásának körülményeit, adjuk át a szót **Orbán Balázsnak**, „**A Székelyföld leírása**” szerzőjének, aki 1868-ban, az akkori idők nyelvén a következőket írta a tóról:

„...alig három évtizede ott, hol most e nagyszerűen szép tónak fénylő tükre terül el, gyönyörű havasi tér állott, melynek bársony gyepén a Likas-patak és a déli irányból letörő Gyilkos-patak egyesültek, magas fenyvesek nőttek ki a patak partvirányain, szép havasi virágok, kúszó mohák tarkázták a völgynek illatos füveit. De a mindig csudásan működő természet 1837-ben a völgy egybekeskenyülésénél összeomlott két hegyfokot, sziklagátat rögtönözve, elzárta a völgyet, mely több években át megtelve, a vízben gazdag két pataknak oda rohanó kristály cseppjeivel előállott a gyilkos tó, így neveztetve a felette lévő havasról.

...Minő gyönyörű, minő változatosan nagyszerű e tó környezete! Kelet felől hosszan nyúlik el mellette a Gyilkos-havas. Meredeken emelkedő oldalát sűrű nyíressel kevert fenyves erdő borítja, míg égre meredő teteje kopár, de e kopárságban van éppen gazdagsága, mert ott a legfestőibb csoportozatokban mészkő sziklacsúcsok tornyosodnak fel, melyek hófehérek, simák és tündöklők, mint a márvány.

Északi végét a nagy Cohárd érinti; roppant sziklatömeg ez, melynek függőlegesen felemelkedő kopár oldalait sűrű veres erek tarkázzák. E sziklahegy sokban hasonlít Gibraltár várhegyéhez, nyugatra fordult, fekvő oroslánnak óriás alakjában tűnven fel; lőrés-szerű üregeiből sivítő sólymok tekintenek alá a roppant mélység ölébe.

A Cohárd keleti végénél, a vele összeütköző gyilkos havas északi foka közt van azon hegyszakadás, mely a völgyet eltorlaszolta, itt van most is a tónak Gyilkos-patak név alatti szép zuhatagokban tovarohanó lefolyása.”

Vajon hogyan játszódhatott le az Orbán Balázs említette „hegyszakadás”?! A geomorfológusok a folyamatot több természeti tényező „összjátékával” magyarázzák. Az 1837-es esztendőt különösen csapadékos évként jegyezték fel. A bőséges esőzések átáztatták a Gyilkos-havas meredek agyagos, kötörmelékes lejtőjét, amely így

átnedvesedve elvesztette állékonyságát, és hirtelen a mélybe omlott. Az omlás gátja mögött pedig azért gyűlhetett össze maradandóan a víz, mert az agyag a gátat vízzáróvá, a kő-és sziklatörmelék kellően szilárdá tette.

A mai térképeket a XIX. századiakkal összevetve kiderül az is, hogy a tó korábban jóval nagyobb volt. A beömlő patakok, a Likas-, a Hagymás-, a Vöröskő- és a Gyilkos-patak ugyanis – mint valami hatalmas ülepítőmedencében – a tóban halmozták fel hordalékukat. Így a Gyilkos-tó medencéjében a XX. század hatvanas éveire már 480 ezer m³-nyi hordalék rakódott le, aminek következtében **a tó víztömege 40%-kal csökkent!** A tó felülete jelenleg 0,12 km², legnagyobb mélysége pedig 10 méter. Néhányan már meg is kongatták a tó fölötti vészharangot: ha a hordalék-lerakódás így folytatódik, 2080-ra a tó teljesen feltöltődik! E veszély kiküszöbölésére a patakok torkolata előtt mesterséges gátakat építettek, hogy hordalékukat még a tóba ömlés előtt felfogják. E mesterséges ülepítők segítségével sikerült lecsökkenteni a bejutó hordalék mennyiségét – és így meghosszabbítani a Gyilkos-tó életét.

Az utóbbi években azonban újabb veszélyforrás jelent meg, mégpedig a gyorsan növekvő idegenforgalom. A tömeges turizmus, még a patakhordaléknál is veszélyesebb anyaggal, a gondatlanul szertehagyott szeméttel fertőzi a tó vizét.